

СЕКЦІЯ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ КЛІЄНТІВ

Володимир Александрович
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

ПОТЕНЦІАЛ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Автор піднімає питання вагомості відповідальності як особистісної риси. Акцентовано увагу на доцільності розвитку військово-професійної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України. Для ефективного здійснення процесу бойового злагодження саме належний рівень сформованості відповідальності у військовослужбовців відіграє провідну роль для ефективних військових дій. Для розвитку військово-професійної відповідальності військовослужбовців доцільно активно використовувати тренінгові технології.

Ключові слова: відповідальність, військово-професійна відповідальність, військовослужбовці, тренінгові технології, тренінг.

Українські педагоги та психологи у час військового протистояння з росією мають звертати особливу увагу на потребу виваженої діяльності щодо формування в особистості такої якості як відповідальність. Ми повністю поділяємо позицію фахівців у тому, що «в умовах залучення частин і підрозділів Збройних Сил України до відбиття збройної агресії російської федерації питання психологічної готовності особового складу до виконання бойових завдань є домінантним та не менш важливим, ніж володіння військовослужбовцями зброєю та прийомами її застосування» [5, с. 4]. Особливо вагомою є військово-професійна відповідальність військовослужбовців ЗСУ. У процесі її формування вагому роль відводимо ефективному, цілеспрямованому та системному використанню тренінгових технологій. У нашому баченні саме така діяльність буде сприяти бойовому злагодженню військових колективів.

З психолого-педагогічної точки зору «війна – найбільша драма, але, разом з тим, війна може мати і позитивний вплив на учасників успішної бойової діяльності. Відбуваються позитивні зміни: підвищується умілість, професіоналізм, війна прискорює соціальний час, відбувається переоцінка цінностей, формуються нові пріоритети, ти стаєш більш досвідченим, справжнім професіоналом» [1, с. 102]. У цьому контексті вагому роль відносимо вдосконаленню військово-професійної відповідальності військовослужбовців ЗСУ.

Відзначимо, що у енциклопедії для фахівців соціальної сфери акцентовано увагу на тому, що «відповідальність – це риса, яка концентрує усвідомлений особистістю суспільно значущий обов'язок, повинність у здійсненні морального вчинку» [2, с. 19]. Тобто, з соціально-педагогічної точки зору відповідальність трактується як відповідність конкретних вчинків та дій соціальних суб'єктів (особистості, соціальної групи, суспільства) взаємним вимогам та тим соціальним нормам та загальним інтересам, що прийняті у суспільстві.

Військовий педагог О. Капінус відзначає, що відповідальність – це «моральне надбання людини, що характеризується розкриттям її духовного потенціалу» [3, с. 6]. З огляду на військову агресію росії проти України, нині саме військовослужбовці повинні володіти високим рівнем сформованості військово-професійна відповідальність, що допоможе їм суттєво підвищити результативність та успішність військових операцій ЗСУ проти агресорів.

У ході дослідження встановлено, що у військових колективах існує специфічність способу життя військовослужбовців, з одного боку, та активне використання тренінгових технологій для професійного самовдосконалення – з іншого. Усе це робить актуальним дослідження процесу формування та розвитку військово-професійної відповідальності у військовослужбовців під час діяльності з бойового злагодження, демонструючи потенціал тренінгу у цьому процесі.

Відзначимо, що питання вагомості тренінгів для професійного вдосконалення особистісно-професійних якостей військовослужбовців були в центрі уваги військових педагогів та психологів. Так, А. Романишин, О. Бойко та І. Гузенко [4] на основі тренінгів розробили методику попередження та виявлення бойових психологічних травм і розладів у військовослужбовців Сухопутних військ, а також запропонували практичні дії для командира підрозділу щодо попередження бойових психічних травм.

Активно пропагуючи тренінгові технології, військові науковці [6] відзначають, що тренінг – «це метод активного навчання, скерований на розвиток знань, умінь, навичок і соціальних установок, під час якого людина переглядає власні цінності та пріоритети, коригує, удосконалює та розвиває певні якості та властивості своєї особистості, обирає для себе такі форми та методи поведінки, які відповідають саме її життєвій ситуації та індивідуальності» [6, с. 16]. Крім того, варто наголосити, що саме під час тренінгу налагоджується співпраця, підвищується рівень активності та відповідальності військовослужбовців, проходить узгодження цінностей та заміна ірраціональних переконань і відбувається оновлення соціальних установок щодо бойового злагодження. Усе це є надзвичайно актуальним у час сьогодення для результативних військових операцій під час повномасштабної російсько-української війни.

У підсумку відзначимо, що розглядаємо тренінг як метод активного навчання під час якого відбувається ефективна та цілеспрямована діяльність щодо формування нових рис, якостей та особистісно-професійних властивостей. Саме тренінг відіграє провідну роль під час розвитку військово-професійної відповідальності військовослужбовців ЗСУ у процесі бойового злагодження. З огляду на це варто щоб психологи у військових частинах, а також військові педагоги цілеспрямовано застосовували тренінгові технології.

Подальші наші дослідження будуть спрямовані на практичну розробку та впровадження тренінгової програми, що вплине на формування високого рівня військово-професійної відповідальності військовослужбовців ЗСУ.

Список використаних джерел

1. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України (методичні рекомендації) / Міністерство оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України: Н.А. Агаєв, О.Г. Скрипкін, АБ. Дейко, В.В. Поливанюк, О.В. Еверт. К. : НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання / За заг. ред. проф. І.Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь, 2013. 536 с.
3. Капінус О. С. Соціальна відповідальність офіцера: Монографія. Львів: НАСВ, 2019. 213 с.
4. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах: Навчально-методичний посібник / А.М. Романишин, О.В. Бойко, І.М. Гузенко. Львів: АСВ, 2015. 45 с.
5. Профілактика відхильної поведінки військовослужбовців: навчально-методичний посібник / А.М. Романишин, Т.М. Мацевко, О. Капінус. Львів: НАСВ, 2017. 166 с.
6. Тренінгові технології у навчанні та вихованні військовослужбовців: Навчально-методичний посібник / Т. Грицевич, О. Капінус, Т. Мацевко. Львів: НАСВ, 2019. 405 с.

Ірина Батарейна

*магістр психології, старший викладач кафедри
дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ

ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

В статті розкривається питання використання інноваційних технологій в інклюзивній освіті. Сьогодні особлива увага в Україні приділяється проблемі доступності сучасної освіти для осіб з особливими освітніми потребами. Адже, освіта розвивається в напрямку всебічного розвитку особистості з урахуванням освітніх потреб усіх дітей. Проблема виховання молодого покоління — одна з найбільш актуальних у сучасній педагогічній науці. Організація навчально - виховного процесу спрямована на створення життєвого простору, який допоможе кожній